

**GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA**

**HOTĂRÎRE** nr. \_\_\_\_\_  
din \_\_\_\_\_

**privind aprobarea proiectului Legii pentru  
modificarea unor acte normative**  
(instituția regresului în contextul condamnării Republicii Moldova  
în fața Curții Europene)

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative (instituția regresului în contextul condamnării Republicii Moldova în fața Curții Europene).

**PRIM-MINISTRU**

Contrasemnează:

**Ministrul justiției**

**LEGE**  
**pentru modificarea și completarea unor acte legislative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

**Art. I.** –Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15–17, art. 63), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 19 alineatul (3) după cuvintele „vinovăția lui de abuz criminal” se completează cu cuvintele „sau dacă în cadrul unei proceduri disciplinare s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale care au dus la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, printr-o hotărîre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova.”.

2. Capitolul VI va avea următorul cuprins:

**„RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ ȘI MATERIALĂ A  
JUDECĂTORILOR”**

3. Se completează cu art. 21<sup>1</sup> cu următorul cuprins:

**„Articolul 21<sup>1</sup>.** Răspunderea materială a judecătorilor

(1) Judecătorii poartă răspundere materială în acțiunea de regres a statului față de aceștia pentru cauzele care au atras emiterea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unei hotărîri prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova, proporțional gradului de vinovăție stabilit în urma unei proceduri penale sau disciplinare.

(2) Acțiunea de regres prevăzută la alin. (1) se intentează de către Ministerul Justiției în temeiul unei sentințe definitive prin care s-a constatat vinovăția lui de abuz criminal sau a unei hotărîri în procedură disciplinară prin care s-a constatat intenția ori neglijența gravă ce a dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice sau juridice, garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.”.

**Art. II.** – Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 185, art. 620), se modifică după cum urmează:

1. Articolul 4 alineatul (3) se completează cu litera a<sup>1</sup>) cu următorul cuprins:  
„a<sup>1</sup>) transmite în termen de o zi sesizarea Agentului guvernamental spre examinare Inspecției judiciare;”

**Art. III.** – Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 238-246, art. 557), se modifică după cum urmează:

1. Articolul 4 se completează cu alineatul (1<sup>2</sup>) cu următorul cuprins:

„(1<sup>2</sup>) Dacă abaterea prevăzută la art. 4 alin. (1) lit. b) a fost constatată potrivit art. 36 alin.(1) lit. a) și aceasta a atras emiterea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unei hotărâri prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor surse financiare din bugetul de stat, judecătorul va răspunde material în ordine de regres proporțional gradului de vinovăție.”.

2. La articolul 19:

alineatul (1) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) Agentul guvernamental în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor surse financiare din bugetul de stat.”;

se completează cu alin.(5) avînd următorul cuprins:

„(5) La sesizările Agentului guvernamental, procedura disciplinară începe și se desfășoară în condițiile prezentei legi.”.

3. Articolul 20 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Sesizările Agentului guvernamental nu pot fi considerate vădit neîntemeiate chiar dacă a expirat termenul de prescripție prevăzut la art. 5.”.

4. La articolul 23:

alineatul (1<sup>1</sup>) se completează cu propoziția „Decizia cu privire la respingerea sesizării Agentului guvernamental se expediază acestuia în termen de 3 zile de la data emiterii.”;

5. La articolul 26, alineatul (1) se completează cu propoziția „Decizia motivată de respingere a sesizării formulate de Agentul guvernamental se transmite acestuia în termen de 3 zile de la data emiterii. ”

6. La articolul 40:

la alineatul (1), cuvintele „Curtea Supremă de Justiție” se substituie cu cuvintele „Curtea de Apel Chișinău”, iar cifra „15” se substituie cu cifra „30”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Termenul de examinare a contestațiilor prevăzute la alin. (1) nu poate depăși 30 de zile.

**Art. IV.** - Legea nr.151/ 2015 cu privire la Agentul guvernamental (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 224-233, art. 455), se modifică după cum urmează:

1. Articolul 6 alineatul (1) se completează litera g) și h), cu următorul cuprins:

„g) să înainteze sesizări Procurorului General, Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor, Ministerului Justiției și altor organe competente cu privire la toate Hotărârile Curții Europene prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor surse financiare din bugetul de stat, precum și pune la dispoziția acestora toate actele relevante.

h) verifică rezultatele recepționate de la autoritățile sesizate și comunică Ministerului Justiției cazurile în care s-a stabilit în acțiunile judecătorului intenția sau neglijența gravă prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal, sau dacă în cadrul unei proceduri disciplinare s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale care au dus la constatarea de către Curtea Europeană, printr-o hotărâre, fie Guvernul a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova.”.

2. La articolul 27:

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Procedura de regres a statului în temeiul alin.(1) împotriva judecătorilor se intentează de către Ministerul Justiției dacă s-a stabilit, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal, sau dacă în cadrul unei proceduri disciplinare s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale care au dus la constatarea de către

Curtea Europeană, printr-o hotărîre, fie Guvernul a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova.”

alineatul (3) se completează cu textul „sau prin declarația unilaterală”.

**Art. V.** - Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură ( Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 69-77, art. 113), se modifică după cum urmează:

1. Articolul 11 alineatul (1) se completează cu litera g<sup>1</sup>) cu următorul cuprins:

„g<sup>1</sup>) la sesizarea Agentului guvernamental verifică dacă la îndeplinirea justiției judecătorul a admis acțiuni/inacțiuni de abuz criminal care au dus la emiterea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, sau de soluționare amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat.”.

**Art. VI** – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

**PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI**

**NOTA INFORMATIVĂ**  
**la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative**  
*(instituția regresului în contextul condamnării Republicii Moldova în fața Curții Europene)*

**1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului**

Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative a fost elaborat de Ministerul Justiției.

**2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.**

La data de 25 iulie 2016, Curtea Constituțională a examinat excepția de neconstituționalitate a articolului 27 din Legea nr. 151 din 30 iulie 2015 cu privire la Agentul guvernamental care stabilește că *statul are dreptul de regres împotriva persoanelor ale căror acțiuni sau inacțiuni au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției care a fost constatată printr-o hotărâre sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale. Sumele stabilite prin hotărârea sau decizia Curții Europene, prin acordul de soluționare amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene sau prin declarația unilaterală se restituie în baza unei hotărâri judecătorești, proporțional vinovăției stabilite. Ministerul Justiției este obligat să intenteze acțiunea în regres, dacă se întrunesc condițiile stabilite prin lege, în termen de 3 ani din ziua achitării sumelor stabilite prin hotărârea sau decizia Curții Europene ori prin acordul de soluționare pe cale amiabilă.*

Normele citate au fost examinate de Curte prin prisma legislației conexe, iar prin hotărârea nr. 23 din data de 25 iulie 2016 Curtea a apreciat următoarele:

Principiile fundamentale ale ONU asupra independenței sistemului judiciar (1985) stipulează că „fără a dăuna procedurilor disciplinare sau oricărui drept de apel sau de compensare de la stat, în conformitate cu prevederile naționale, judecătorii ar trebui să se bucure de imunitate personală față de procese civile ce urmăresc obținerea de daune materiale, pentru acte sau omisiuni inadecvate efectuate în exercițiul funcției judiciare”.

Recomandarea CM/Rec(2010)12, reafirmă aceste principii prin următoarele prevederi:

„66. Nu poate fi antrenată răspunderea civilă sau disciplinară a unui judecător pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință și gravă neglijență.

67. Numai statul, în caz că a plătit o compensație, poate să încerce să stabilească răspunderea civilă a unui judecător, prin acțiune în justiție.

68. Nu poate fi antrenată răspunderea penală a unui judecător pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință. [...]”.

Conform pct. 5.2 din Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorului, adoptată la 10 iulie 1998, repararea prejudiciului suportat în mod ilegal ca urmare a deciziei sau a comportamentului unui judecător în exercițiul funcțiunii sale este asigurată de către stat, iar statutul **poate prevedea posibilitatea statului de a solicita judecătorului rambursarea, în anumite limite, printr-o acțiune jurisdicțională în cazul necunoașterii grosolane și nescuzabile de către judecător a regulilor în cadrul cărora se desfășoară activitatea acestuia.**

De asemenea, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în Avizul nr. 3 (2002) a susținut introducerea în legislațiile naționale a prevederilor care să permită înaintarea unei

**acțiuni în regres din partea Statului împotriva unui judecător în cazul în care comportamentul necorespunzător al acestuia a fost constatat în cadrul unei proceduri penale sau disciplinare, însă doar în caz de eroare intenționată sau neglijență gravă.** Prin urmare, CCJE a menționat că (1) corectarea erorilor judiciare (fie că țin de jurisdicție, fond sau procedură) trebuie să se realizeze printr-un sistem corespunzător de apel (cu sau fără permisiunea curții); (2) orice corectare a altor erori în administrarea justiției (inclusiv, de exemplu, întârzierile excesive) se adresează exclusiv statului și (3) nu este potrivit ca judecătorul să fie expus, în ceea ce privește exercițiul funcțiunii juridice, vreunei răspunderi personale, chiar ca despăgubire a statului, **cu excepția cazului în care face o greșeală intenționată** (Avizul CCJE nr. 3 (2002), pct.76).

În opinia sa *Amicus Curiae* din 13 iunie 2016 (CDL-AD(2016)015), Comisia de la Veneția a menționat că, **potrivit standardelor europene, este necesară instituirea unei răspunderi disciplinare, civile sau chiar penale în privința judecătorilor și că în anumite state europene (Bulgaria, Germania, Italia, Norvegia, Spania, Serbia ș.a.) este prevăzută răspunderea individuală a judecătorilor, cu stabilirea obligatorie a vinovăției.**

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că judecătorii beneficiază de imunitate în exercitarea justiției, iar anularea sau modificarea hotărârii judecătorești nu este un temei determinant pentru sancționarea judecătorului (HCC nr. 12 din 7 iunie 2011). Totodată, **în Hotărârea nr.22 din 5 septembrie 2013, Curtea a menționat că independența judecătorului nu exclude angajarea responsabilității acestuia, ea fiind realizată sub rezerva unei prudențe determinate de necesitatea garantării libertății depline a judecătorului contra tuturor presiunilor induse.**

Curtea a reținut că Legea cu privire la Agentul guvernamental instituie răspunderea penală, contravențională, disciplinară și civilă a persoanelor ale căror acțiuni sau inacțiuni au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției Europene, încălcare care a fost constatată de către Curtea Europeană printr-o hotărâre sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale de către stat (art. 25 alin. (1)).

Reieșind din prevederile de mai sus cu privire la răspunderea individuală pentru încălcările Convenției, norma contestată de la art. 27 din Lege instituie dreptul de regres al statului împotriva persoanelor ale căror acțiuni sau inacțiuni au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției Europene. De asemenea, potrivit normei contestate, sumele stabilite prin hotărârea sau decizia Curții Europene, prin acordul de soluționare amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene sau prin declarația unilaterală se restituie statului în baza unei hotărâri judecătorești, proporțional vinovăției stabilite.

De asemenea, în cadrul procedurilor în fața Curții Europene nu prezintă relevanță care autoritate publică - legislativă, executivă sau judiciară a generat la nivel național încălcările constatate, or, în temeiul articolului 41 din Convenție, statul este cel ținut responsabil să repare prejudiciile suportate de către reclamânți în urma încălcării drepturilor și libertăților garantate de Convenție. **În același timp, statul este în drept să instituie la nivel național mecanisme proprii pentru restituirea sumelor achitate în procedurile în fața Curții Europene, mecanisme care, la rândul lor, trebuie să funcționeze în deplină conformitate cu normele internaționale și naționale.**

Curtea a constatat că, în temeiul normei contestate, este posibilă inițierea acțiunii în regres a statului exclusiv în baza existenței unei hotărâri sau decizii a Curții Europene. Această normă nu prevede obligativitatea existenței unei sentințe judecătorești, adoptate în cadrul unui proces judiciar separat, prin care să se constate vinovăția persoanei. De asemenea, norma contestată nu specifică

pentru care acțiuni sau inacțiuni poate fi antrenată răspunderea materială a persoanelor vizate de aceasta, unicul criteriu fiind existența prejudiciului acoperit de către stat în urma încălcării Convenției Europene.

Astfel, potrivit prevederilor menționate, statul are drept de regres față de persoana cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, procuratură sau instanța judecătorească doar dacă există o sentință judecătorească în care se constată vinovăția persoanei de comiterea unor acțiuni expres stabilite de lege, care au cauzat prejudiciul reparat de către stat.

Din cele menționate, Curtea reține că dispoziția articolului 27 din Legea cu privire la Agentul guvernamental nu prevede necesitatea constatării elementului de vinovăție printr-o sentință judecătorească, **ceea ce face posibilă inițierea acțiunii în regres a statului având ca temei doar hotărârea sau decizia Curții Europene.**

Curtea observă că, în conformitate cu standardele europene în materie, răspunderea judecătorilor **nu poate rezulta doar din constatările Curții Europene prin care se atestă o încălcare a Convenției.** În acest sens, Comisia de la Veneția, în *Opinia Amicus Curiae* din 13 iunie 2016, a menționat că:

„41. CtEDO stabilește doar responsabilitatea Statului pârât. Nu putem susține sau presupune în mod rezonabil că obiectivul principal al rolului jurisprudențial al CtEDO în procesul de examinare a cererii unui reclamant ar fi centrat pe evaluarea, determinarea cantitativă și revizuirea naturii sau gradului de vinovăție (abuz criminal sau intenție criminală sau neglijență gravă) a fiecărui dintre acei judecători ale căror hotărâri adoptate la nivel național au fost atacate la CtEDO. **Acest aspect trebuie să constituie obiectul unei proceduri judiciare separate la nivel național.**

42. Trebuie să se rețină faptul că litigiul adus în fața CtEDO nu urmărește urmărirea penală a judecătorilor implicați în soluționarea cauzei la nivel național. **Prin urmare, chiar și în cazul existenței unei constatări a Curții în favoarea reclamantului (inclusiv constatarea unei încălcări), aceasta nu ar corespunde în sine standardelor necesare pentru a constata vinovăția persoanei, deoarece nu constituie o procedură pentru atragerea la răspundere a unei persoane sau a judecătorului pentru încălcările comise.”.**

Din jurisprudența Curții Europene se desprinde ideea că rațiunea constatării unei erori judiciare nu constă în tragerea la răspundere civilă, penală sau disciplinară a unui judecător, ci în acordarea dreptului persoanei vătămate la despăgubirile aferente. În special, Curtea acordă importanță faptului dacă eroarea judiciară comisă de către instanțele inferioare, adică greșelile din administrarea justiției, pot fi neutralizate sau corectate într-un alt mod (a se vedea *Giuran c. României*, din 21 iunie 2011, § 32, 40). Astfel, procedurile în fața Curții Europene nu urmăresc stabilirea gradului de vinovăție (abuz criminal sau neglijență gravă) a judecătorilor ale căror decizii adoptate la nivel național au determinat ulterior examinarea cererilor de către Curtea Europeană.

Curtea a menționat că, anterior, în jurisprudența sa a constatat că tragerea la răspundere disciplinară a judecătorului doar în baza unei hotărâri a Curții Europene de condamnare a statului Republica Moldova, **fără a demonstra că legea a fost încălcată de către judecător în mod intenționat sau ca urmare a unei neglijențe grave, constituie o ingerință inadmisibilă în realizarea principiilor independenței, imparțialității și inamovibilității judecătorului (HCC nr. 12 din 7 iunie 2011).**

De asemenea, în opinia Comisiei de la Veneția, responsabilizarea judecătorilor pentru aplicarea prevederilor Convenției Europene **fără aprecierea vinovăției individuale** ar putea avea un impact negativ asupra obligației constituționale de imparțialitate a judecătorului. **Acest fapt ar putea determina situația în care judecătorii, pentru a evita inițierea unei eventuale acțiuni în regres, vor interpreta în mod constant legea în favoarea unor anumite persoane, chiar și atunci când o evaluare obiectivă a litigiului ar putea implica, sau chiar ar necesita, adoptarea unei soluții diferite.**



Curtea a subliniat că judecătorii **nu pot fi constrânși să-și exercite atribuțiile sub amenințarea unei sancțiuni, fapt care poate influența în mod nefavorabil hotărârile ce urmează a fi adoptate.** Or, în exercitarea atribuțiilor ce le revin, judecătorii trebuie să beneficieze de libertatea neîngrădită de a soluționa cauzele în mod imparțial, în conformitate cu prevederile legale în vigoare și propriile aprecieri, neafectate de rea-credință. Din aceste raționamente, aprecierile judecătorului care au determinat adoptarea unei hotărâri într-o anumită cauză, hotărâre judecătorească care a fost anulată sau modificată, nu poate servi în calitate de temei determinant pentru sancționarea materială a judecătorului.

Curtea a menționat că aplicarea actelor normative, fiind sarcina primară a instanțelor judecătorești, în cazul în care vine în contradicție cu respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, devine imputabilă judecătorului doar în consecința exercitării atribuțiilor cu rea-voință la efectuarea actului de justiție.

Aceleași principii vin să le confirme și dispozițiile articolului 19 alin.(3) din Legea cu privire la statutul judecătorului, potrivit căreia judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiției și pentru hotărârea pronunțată dacă nu va fi stabilită, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal.

Curtea a reținut că, în temeiul prevederii respective, judecătorii beneficiază de imunitate funcțională prin limitarea răspunderii lor la faptul existenței unui abuz criminal și, de asemenea, prin necesitatea de a stabili vinovăția persoanei printr-o sentință judecătorească. Această limitare a răspunderii judecătorilor, prevăzută de legea specială privind statutul judecătorului, este în deplină concordanță cu standardele europene menționate mai sus.

Curtea a observat că **dispoziția privind acțiunea în regres de la articolul 27 din Legea cu privire la Agentul guvernamental excedează cadrul general al răspunderii judecătorilor în raport cu prevederile articolului 19 alin. (3) din Legea cu privire la statutul judecătorului**, prin faptul că permite atragerea la răspundere în lipsa constatării vinovăției prin sentință judecătorească.

Curtea a reținut că Legea cu privire la statutul judecătorului prevede doar răspunderea disciplinară pentru anularea sau modificarea hotărârii judecătorești, dacă judecătorul care a pronunțat-o a **încălcat legea intenționat sau ca urmare a unei neglijențe grave** (art. 21 alin. (2)). Potrivit Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, constituie abatere disciplinară aplicarea în mod intenționat, cu rea-voință sau aplicarea repetată din neglijență gravă a legislației contrar practicii judiciare uniforme sau încălcarea normelor imperative ale legislației în procesul de înfăptuire a justiției (art.4).

În acest sens, *din moment ce legile speciale menționate nu conțin prevederi cu referire la răspunderea judecătorilor care poate surveni în urma unei acțiuni în regres a statului, Curtea a emis o Adresă Parlamentului în vederea reglementării mecanismului aplicării instituției regresului într-un cadru normativ comprehensiv, ținând cont inclusiv de faptul că acțiunea în regres se referă la diverse categorii de persoane.*

În concluzie, Curtea a subliniat că **instituția regresului în sine nu este contrară principiilor constituționale, atât timp cât prin mecanismul de atragere la răspundere materială sunt respectate garanțiile inerente independenței judecătorilor.**

În același timp, exercitarea dreptului de regres al statului în condițiile art. 27 din Legea cu privire la Agentul Guvernamental, având ca temei doar hotărârea Curții Europene, acordul de reglementare amiabilă sau declarația unilaterală a Guvernului prin care să se constate încălcarea prevederilor Convenției Europene, **în lipsa constatării vinovăției judecătorului printr-o sentință adoptată în cadrul unor proceduri judiciare distincte, afectează independența întregului sistem judiciar, și este contrară articolelor 6 și 116 alin. (1) și (6) din Constituție.**

**Astfel, Curtea a recunoscut constituțional** articolul 27 din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, **în măsura în care acțiunea în regres se bazează pe o sentință pronunțată în cadrul unei proceduri judiciare separate la nivel național, prin care se constată că judecătorul sau o altă persoană a comis sau a admis, intenționat sau din neglijență gravă, acțiuni sau inacțiuni care au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care a fost constatată printr-o hotărâre a Curții Europene, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale.**

***Totodată, Curtea a expediat Parlamentului Republicii Moldova o adresă în care a subliniat importanța și necesitatea reglementării, într-un cadru normativ comprehensiv, a mecanismului de aplicare a instituției regresului în contextul condamnării Republicii Moldova de către Curtea Europeană, ținând cont de raționamentele expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr. 23 din 25 iulie 2016, întrucât atragerea automată la răspundere disciplinară a judecătorului doar în baza unei hotărâri a Curții Europene de condamnare a statului, fără a demonstra că legea a fost încălcată în mod intenționat de către judecător, constituie o ingerință inadmisibilă în independența judecătorului.***

### **3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi**

În scopul reglementării, într-un cadru normativ comprehensiv, a mecanismului de aplicare a instituției regresului în contextul condamnării Republicii Moldova de către Curtea Europeană, proiectul propune modificarea:

- Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
- Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii;
- Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor;
- Legea nr. 151/2015 cu privire la Agentul guvernamental;
- Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură;

Astfel, **în Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului** se propune modificarea articolului 19 alineatului (3) în vederea exceptării inviolabilității judecătorului pentru cazurile în care în cadrul unei proceduri disciplinare s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile acestuia care au dus la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, printr-o hotărâre, fie Guvernul a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova. Așadar, legea garantează principiul inviolabilității judecătorului, or acesta urmează a fi tras la răspundere penală sau disciplinară doar pentru cazurile în care, prin sentință definitivă a fost stabilită vinovăția lui de abuz criminal sau în acțiunile sau inacțiunile acestuia a fost constatată intenția sau neglijența gravă, potrivit unei proceduri disciplinare.

Totodată, Legea nr. 544/1995 la Capitolul VI, potrivit proiectului se completează cu norme care instituie răspunderea materială a judecătorilor, astfel magistrații vor fi atrași la răspundere materială de către stat în ordine de regres în urma desfășurării unei proceduri penale sau disciplinare prin care s-a constatat în temeiul unei sentințe definitive vinovăția lui de abuz criminal, după caz a unei hotărâri în procedură disciplinară prin care s-a constatat intenția ori neglijența gravă ce a dus la

încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice sau juridice, garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

**Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii** la articolul 4 alin. (3) se va completa cu litera a<sup>1)</sup> cu următorul cuprins: „a<sup>1)</sup> transmite în termen de o zi sesizarea Agentului guvernamental spre examinare Inspecției judiciare;”, norma este una de ordin tehnic, care va conferi aplicabilitate intervențiilor propuse pentru Legea nr. 544/1995 și va constitui un prim pas în procesul de intentare a procedurii disciplinare, or organul de autoadministrare a judecătorilor este Consiliul Superior al Magistraturii, fiind imperativ necesar informarea acestuia referitor la toate acțiunile ce au loc în privința judecătorilor.

Astfel, Agentului guvernamental va expedia sesizarea privind emiterea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unei hotărâri prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene soldată cu acordarea mijloacelor financiare din bugetul de stat, Consiliul Superior al Magistraturii și nu Inspecției judiciare, iar acesta la rândul său în termen de o zi o va expedia Inspecției judiciare pentru examinare.

**Proiectul vine cu o serie de modificări la Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor** printre care:

Completarea art. 4 cu alineatul (1<sup>2</sup>) cu următorul cuprins:

„(1<sup>2</sup>) Dacă abaterea prevăzută la art. 4 alin. (1) lit. b) a fost constatată potrivit art. 36 alin. (1) lit. a) și aceasta a atras condamnarea Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale care a impus acordarea unor surse financiare din bugetul de stat, judecătorul va răspunde material în ordine de regres proporțional gradului de vinovăție.”.

Norma propusă în proiect vine să instituie existența unui hotărâri de constatare a abaterii disciplinare potrivit art. 4 alin. (1) lit. b), drept temei de adresare de către în instanță în ordine de regres, or în legislația actuală nu se atestă dreptul statului de a se adresa în ordine de regres în temeiul unui hotărâri de constatare a abaterii disciplinare, ci doar în temeiul unei sentințe de constatare a vinovăției, adică doar urmare a unei proceduri penale. Așadar propunerea menționată va contribui la excluderea vidului legislativ și va garanta dreptul statului de a se putea adresa în instanță în vederea stabilirii cuantumului financiar ce urmează a fi încasat de către judecător potrivit gradului prejudiciabil al acțiunilor sale, ori în opinia sa *Amicus Curiae* din 13 iunie 2016 (CDL-AD(2016)015), Comisia de la Veneția a menționat că, potrivit standardelor europene, este necesară instituirea unei răspunderi disciplinare, civile sau chiar penale în privința judecătorilor și că în anumite state europene (Bulgaria, Germania, Italia, Norvegia, Spania, Serbia ș.a.) este prevăzută răspunderea individuală a judecătorilor, cu stabilirea obligatorie a vinovăției.

Articolul 19 din Legea menționată se va completa potrivit proiectului cu prevederi prin care se va oferi dreptul Agentului guvernamental de a sesiza inspecția judiciară, astfel sesizarea privind faptele care pot constitui abateri disciplinare comise de judecători vor putea fi înaintate de Agentul guvernamental în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor surse financiare din bugetul de stat, or la moment printre subiecții cu drept de sesizare prevăzuți la art.19 Agentul guvernamental nu figurează, iar potrivit proiectului procedura disciplinară inițiată la sesizarea Agentului guvernamental se va desfășura conform

regulilor generale.

Articolul 21 din aceeași lege se va completa cu un alineatul (3), care va stabili că „*Sesizările Agentului guvernamental nu pot fi considerate vădit neîntemeiate chiar dacă a expirat termenul de prescripție prevăzut la art. 5.*”, astfel, norma va institui o excepție pentru inspecția judiciară care urmează să examineze sesizările Agentului guvernamental, aceștia urmând să examineze sesizarea Agentului chiar dacă termenul de atragere la răspundere disciplinară a expirat, or la moment inspecția judiciară este obligată să respingă ca inadmisibile toate sesizările a căror termen de tragere la răspundere disciplinară a expirat, iar la articolul 23 alin.(1<sup>1</sup>) legea menționată se va completa cu norma care instituie obligativitatea inspecției judiciare de a expedia Agentului guvernamental decizia de respingere a sesizării acestuia, în cazurile în care a fost emisă o asemenea decizie.

La articolul 40 proiectul propune o modificare de ordin tehnic în vederea ajustării acestuia la prevederile Codului administrativ, astfel, art. 191 din Codul administrativ statuează la alineatul (3) competența Curții de apel Chișinău de a soluționa în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii, iar art. 40 la alineatul (1) din Legea nr. 178/2014 conferă această competență Curții Supreme de Justiție, în acest context pentru a exclude conflictul normelor proiectul vine cu o clarificare în sensul instituirii competenței exclusive a Curții de apel Chișinău de a soluționa în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii, într-un termen care nu va depăși 30 de zile.

**În Legea nr.151/ 2015 cu privire la Agentul guvernamental** potrivit prevederilor proiectului se vor modifica:

Articolul 6 alineatul (1) în vederea completării acestuia cu literele g) și h), care vor institui în obligațiunile Agentului guvernamental înaintarea sesizărilor Procurorului General, Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor, Ministerului Justiției și altor organe competente cu privire la toate Hotărârile Curții Europene prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, ori a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor surse financiare din bugetul de stat, precum și de a pune la dispoziția acestora toate actele relevante, dar și obligațiunea de a verifica rezultatele recepționate de la autoritățile sesizate și de a comunica Ministerului Justiției cazurile în care s-a stabilit în acțiunile judecătorului intenția sau neglijența gravă prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal, sau dacă în cadrul unei proceduri disciplinare s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale care au dus la constatarea de către Curtea Europeană, printr-o hotărâre, fie Guvernul a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova.

Articolul 27 se va completa cu alineatul (4), iar norma va institui dreptul statului de a iniția procedura de regres împotriva judecătorilor ale căror acțiuni sau inacțiuni au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției care a fost constatată printr-o hotărâre sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale, doar în cazurile în care s-a stabilit, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal, sau dacă în cadrul unei proceduri disciplinare a fost constatată intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale care au dus la constatarea de către Curtea Europeană, printr-o

hotărîre, fie Guvernul a recunoscut, printr-o declarație încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale, sau a impus soluționarea amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori la formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat al Republicii Moldova.

**Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură** conform proiectului se va completa la art. 11 alineatul (1) cu litera g<sup>1</sup>) pentru a include în atribuțiile Procurorului general verificarea sesizărilor Agentului guvernamental dacă la înfăptuirea justiției judecătorul a admis acțiuni/inacțiuni de abuz criminal care au dus la emiterea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului prin care a fost constatată o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, sau de soluționare amiabilă a cauzei aflate pe rolul Curții Europene ori formularea unei declarații unilaterale, care s-au soldat cu acordarea unor mijloace financiare din bugetul de stat.

#### **4. Fundamentarea economico-financiară**

Proiectul nu implică cheltuieli din bugetul de stat.

#### **5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare**

Drept urmare a adoptării prezentului proiect nu va fi necesară modificarea altor acte normative.

#### **6. Avizarea și consultarea publică a proiectului**

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul legii a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției [www.justice.gov.md](http://www.justice.gov.md), la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

**Secretar de stat**

**Radu FOLTEA**

**CERERE nr. 03/2391 din 11 martie 2020**

privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a  
**proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative** (instituția regresului în contextul condamnării Republicii Moldova în fața Curții Europene) care urmează a fi anunțat în cadrul ședinței secretarilor generali de stat

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Tipul și denumirea proiectului	Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (instituția regresului în contextul condamnării Republicii Moldova în fața Curții Europene).
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Justiției
3.	Justificarea depunerii cererii ( <i>indicația corespunzătoare sau remarca precum că proiectul este elaborat din inițiativa autorului</i> )	Proiect elaborat la inițiativa Ministerului Justiției.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	<ul style="list-style-type: none"><li>- Consiliul Superior al Magistraturii</li><li>- Curtea Supremă de Justiție</li><li>- Curtea de Apel Chișinău</li><li>- Procuratura Generală</li><li>- Uniunea Avocaților</li><li>- Centru de Resurse Juridice din Moldova</li><li>- Universitatea de Stat din Republica Moldova</li><li>- Universitatea Liberă Internațională</li><li>- Centrul Național Anticorupție</li></ul>
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile
6.	Numele, prenumele, funcția și datele de contact ale persoanei responsabile de promovarea proiectului	Carp Zinaida, consultant principal, Direcția elaborare acte normative, tel. 20-14-39, email: <a href="mailto:zinaida.carp@justice.gov.md">zinaida.carp@justice.gov.md</a>
7.	Anexe ( <i>proiectul actului care se solicită a fi înregistrat, nota informativă cu documentele de însoțire</i> )	<ul style="list-style-type: none"><li>- Proiectul – 4 file;</li><li>- Nota informativă -7 file.</li></ul>
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	

Digitally signed by Foltea Radu  
Date: 2020.03.11 12:25:08 EET  
Reason: MoldSign Signature  
Location: Moldova

